

Brochure Deltaprogramma 2015

Werken aan de delta in de 21e eeuw

Een nieuwe fase in de strijd tegen het water

Werken aan de delta in de 21e eeuw

Nederland is goed beschermd tegen het water. We zijn veilig, maar ook kwetsbaar. Daarom bereidt Nederland zich voor op een nieuwe fase in de strijd tegen en het omgaan met het water. Leidraad daarbij zijn vijf Deltabeslissingen, die op Prinsjesdag zijn verschenen in het Deltaprogramma 2015.

Onze dijken, duinen en keringen bieden nog steeds de beste hoogwaterbescherming die een land zich kan wensen. Inmiddels wonen er echter veel meer mensen in ons land en is er door de economische groei veel meer waarde te beschermen. Er moet dus een tandje bij. Daarnaast stijgt de zeespiegel, daalt de bodem en nemen de extremen in het weer toe. En doordat periodes van droogte vaker voorkomen en langer kunnen duren, moeten we alert zijn om onze zoetwatervoorziening op peil te houden. Daarom moeten we ook de komende decennia hard werken aan de waterveiligheid en de watervoorziening in onze delta.

Preventief

Met het Deltaprogramma bouwt Nederland verder aan het fundament dat eerdere generaties ons nalieten, met één belangrijk verschil. De iconen van onze strijd tegen het water zijn allemaal gebouwd als reactie op de momenten dat het mis ging. De bouw van de Afsluitdijk was mede ingegeven door de stormvloed van 1916. Na de watersnoodramp van 1953 bouwde Nederland de Deltawerken. En na de omvangrijke evacuaties bij de grote rivieren midden jaren negentig besloten we om de rivieren meer ruimte te geven. Nu wachten we niet af, maar nemen we maatregelen om een eventuele ramp vóór te zijn. Daarom is de Deltawet sinds 1-1-2012 van kracht. Alle overheden werken samen: Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Ook maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en de kenniswereld worden intensief betrokken. Het kabinet heeft de deltacommissaris aangesteld om het Deltaprogramma op te stellen, te actualiseren en ervoor te zorgen dat het ook wordt uitgevoerd. Als regeringscommissaris doet hij het voorstel voor het Deltaprogramma aan het kabinet. Ieder jaar op Prinsjesdag worden de voorstellen met de de financiële consequenties daarvan gepresenteerd. Dit alles gebeurt onder verantwoordelijkheid van de minister van Infrastructuur en Milieu.

De nieuwe fase in de strijd tegen het water is belangrijk. Bijna 60 procent van Nederland kan onder water komen te staan, waaronder een groot deel van de Randstad – de belangrijkste economische motor van ons land. Daarnaast is onze economie voor een belangrijk deel afhankelijk van de beschikbaarheid van zoet water.

Vernieuwingen

In het Deltaprogramma zijn drie samenhangende vernieuwingen opgenomen die de basis vormen voor het werk aan ons laaggelegen land in de komende 35 jaar:

- nieuwe normen voor de waterveiligheid;
- duurzame zoetwatervoorziening;
- klimaatbestendige inrichting en waterrobuust bouwen.

De nadruk op deze drie keuzen moet ervoor zorgen dat de waterveiligheid verbetert en Nederland minder kwetsbaar wordt voor droge periodes. Daarnaast zijn twee andere beslissingen van belang over:

- de Rijn-Maasdelta;
- het IJsselmeergebied.

Tot slot zorgen we met de beslissing over zandsuppleties voor versterking van de kust.

Met een heel scala aan maatregelen in de komende jaren zorgen we dat ons land gaandeweg de extremen van de natuur en het klimaat kan blijven opvangen en iedereen goed beschermd blijft.

Zo houden we ons land veilig en leefbaar, beschermen we onze inwoners en versterken we onze economie.

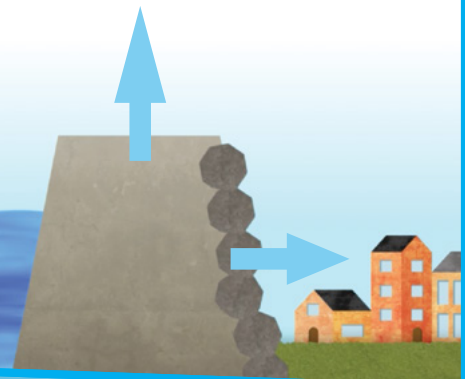
Regionaal zijn voorkeursstrategieën bepaald die in die gebieden het kompas zijn voor de maatregelen die voortvloeien uit de deltabeslissingen. In 2050 moet alles klaar zijn. Daartoe wordt het Nationaal Waterplan aangepast, wordt de wet gewijzigd en is een bestuursovereenkomst gesloten. Met een adaptieve aanpak kunnen we ons nuchter en alert aanpassen aan de omstandigheden.

Het Deltaprogramma

We wachten niet af, maar nemen maatregelen om een volgende watersnoodramp te voorkomen.

We verhogen, verbreden en verstevigen de dijken op cruciale plaatsen.

We zorgen dat belangrijke gebouwen en gebieden extra goed beschermd zijn.

Het is onzeker hoe snel het klimaat verandert. We willen op tijd voorbereid zijn en starten nu.

Op sommige plekken geven we onze rivieren de ruimte.

15 tot 20 procent van onze economie is afhankelijk van zoet water. We zorgen dat het beter vastgehouden en verdeeld wordt, zodat er minder snel tekorten zijn.

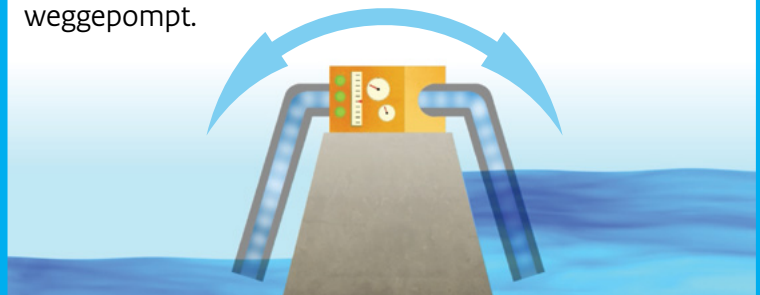
Onze steden en dorpen bereiden zich voor op het veranderende klimaat. Bijvoorbeeld door voldoende waterberging en meer groen in de stad.

In de Rijn-Maasdelta blijven we maatregelen nemen, zodat het veilig is bij storm op zee en bij hoogwater op de rivieren.

In het IJsselmeer wordt het waterpeil flexibel. Zo is er genoeg zoet water beschikbaar en kan een teveel aan water naar zee worden weggepompt.

1 Nieuwe veiligheidsnormen: een kleinere kans op slachtoffers en schade

Op dit moment is niet iedereen op eenzelfde manier beschermd tegen het water. Op sommige plekken is er meer risico om te overlijden als gevolg van een overstroming dan op andere plekken. We gaan dat anders en beter organiseren. Met het nieuwe waterveiligheidsbeleid kunnen alle inwoners van Nederland die achter dijken, keringen en duinen wonen rekenen op tenminste eenzelfde beschermingsniveau: de kans op overlijden door een overstroming mag niet groter zijn dan 1:100.000 per jaar. Op basis daarvan stellen we veiligheidseisen aan de dijk. Daarbovenop krijgen economisch belangrijke gebieden en plaatsen waar veel mensen wonen, extra bescherming. Dat geldt ook voor vitale functies van nationaal belang zoals de energierotonde in Groningen en de kerncentrale van Borssele.

Onderhoud en verbetering

Waar het beschermingsniveau al op orde is, krijgt beheer en onderhoud alle aandacht. Want waar het goed is, blijft het goed. Zo spuiten we zand voor de kust om het kustfundament stevig te houden. Waar verbetering nodig is, kijken we per regio welke maatregelen we kunnen inzetten om het vereiste beschermingsniveau te bereiken. Vooral in het rivierengebied, in de regio Rijnmond-Drechtsteden en bij Almere is een hoger beschermingsniveau nodig. We versterken dijken en we verruimen rivieren.

Totaalpakket

De maatregelen vormen een totaalpakket. In eerste instantie moeten onze dijken, keringen en duinen overstromingen voorkomen. Dat is en blijft de allerbelangrijkste basis voor onze veiligheid. Met ruimtelijke maatregelen kan aan de rivier waterstandsdeling worden bereikt met ruimtelijke doelen. We zoeken bij alle maatregelen een koppeling met andere belangen, zoals verbetering van natuur en recreatie. Daarnaast proberen we de gevolgen van een eventuele overstroming te beperken via een ruimtelijke inrichting die de schadelijke gevolgen beperkt als het onverhoopt toch misgaat. Bij de bouw van huizen en gebouwen zal in de toekomst meer rekening gehouden worden met water. Bij (dreigende) overstromingen zal de veiligheidsregio zorgen voor goede informatie voor bewoners en bedrijven zodat zij weten wat te doen.

2 Nieuwe aanpak voor zoet water: slim omgaan met waterschaarste

De Nederlandse economie is voor 15 tot 20 procent afhankelijk van zoet water. Periodes van droogte zorgen nu al voor een economische schade die kan oplopen tot honderden miljoenen euro's per jaar. Een mogelijke toename van verdroging en verzilting leidt tot meer watertekorten en dus tot meer schade. Tegelijkertijd neemt de vraag naar water toe vanuit de landbouw, scheepvaart, industrie en samenleving. Onze afhankelijkheid van water maakt kwetsbaar. We gaan dus werken aan een slimme en betere zoetwatervoorziening.

Gericht investeren

Dat doen we met een nieuwe aanpak die de beschikbaarheid van water moet verbeteren en tekorten moet beperken op plaatsen waar dat nodig is. Dit willen we bereiken door gericht te investeren in onze watersystemen. Zo zorgt een flexibel peilbeheer in het IJsselmeer voor een grotere zoetwatervoorraad in periodes van droogte. Een verbeterde aanvoer van rivierwater verbetert de zoetwatervoorziening bij Gouda en voor Zuidwest-Nederland. Ook op de hoge gronden in Oost- en Zuid-Nederland komen aanvullende maatregelen. Maar het is ook belangrijk om zuinig te zijn: iedereen, burgers en bedrijven, zal efficiënter moeten omgaan met zoet water.

Rekenen op water

Bovendien willen we dat bedrijven, ondernemers en agrariërs weten op hoeveel water zij kunnen rekenen in de verschillende seizoenen. We gaan er daarom de komende jaren voor zorgen dat duidelijk wordt hoeveel water er beschikbaar is. Er komen afspraken tussen waterbeheerders en gebruikers. Zo weet iedereen in de toekomst waar hij aan toe is. Waterbeheerders kunnen het beschikbare water beter verdelen; gebruikers kunnen hier hun investeringen op afstemmen.

Regio's aan zet

Bij de uitvoering van het nieuwe zoetwaterbeleid zijn de regio's (waterschappen, provincies en gemeenten) aan zet: zij kunnen per gebied het beste bepalen welke maatregelen nodig zijn, zoals extra wateropslag of flexibel peilbeheer. Daarvoor zijn de plannen reeds ontwikkeld en liggen klaar.

3 Klimaatbestendig inrichten en waterproof bouwen: rekening houden met het klimaat

Klimaatbestendigheid is niet alleen een kwestie van dijken bouwen en onderhouden, maar ook van hoe we Nederland inrichten. Hoe maken we ons land – en dan vooral de bebouwde gebieden – beter bestand tegen hitte, droogte, wateroverlast en eventuele overstromingen?

Klimaatbestendige steden

We willen dat onze stedelijke gebieden in 2050 bestand zijn tegen de grillen van het weer. Als we gaan bouwen of opnieuw gaan inrichten, houden we zo goed mogelijk rekening met regenval, droogte en hitte. Dat kan bijvoorbeeld door meer groen en plekken voor waterberging in en om steden aan te leggen. Of door innovatieve oplossingen, zoals een 'waterplein' midden in een wijk. Dit soort pleinen staat het grootste deel van het jaar droog, maar bij felle regenbuien mogen ze onderlopen en houden ze overtollig regenwater langer vast, waarna het geleidelijk kan weglopen.

Burgers doen mee

Gemeenten kunnen hun inwoners stimuleren om hun omgeving waterproof te maken. Want ook burgers kunnen eenvoudig en effectief bijdragen aan een stad die klaar is voor de toekomst. Zo zorgt meer groen in de tuin voor een meer geleidelijke afvoer van regenwater, zodat riolen niet overlopen.

Speciale aandacht

Om grote maatschappelijke en economische schade te voorkomen, geven we bij de klimaatbestendige inrichting van Nederland prioriteit aan voorzieningen die onmisbaar zijn binnen onze samenleving. Denk aan de drinkwatervoorziening, gezondheidszorg, energievoorziening, telecom en ICT.

4 Rijn-Maasdelta

De Rijn-Maasdelta is het gebied van de grote rivieren, de regio Rijnmond-Drechtsteden, de Zuidwestelijke Delta en de bijbehorende kust. Het is het kwetsbare overgangsgedebied waar rivier en zee samenkomen. Maar het is ook een gebied dat van nationaal belang is in economische zin, met als kern de Rotterdamse haven en alle activiteiten die daarmee samenhangen. De Rijn-Maasdelta is dicht bewoond en bestaat uit polders die zeer snel en diep onder water kunnen lopen bij een overstroming. Het gebied verdient speciale aandacht om de waterveiligheid en zoetwatervoorziening in dit gebied ook in de toekomst te waarborgen.

Waterveiligheid

Het fundament van de waterveiligheid in de Rijn-Maasdelta bestaat uit duinen, dijken, stormvloedkeringen en voldoende ruimte voor de rivier. Dit fundament blijkt ook op lange termijn een goede basis te zijn. Er zal tot 2050 flink geïnvesteerd moeten worden om de bescherming in dit gebied te verbeteren. Deze aanpak vormt het uitgangspunt voor alle ruimtelijke en economische ontwikkelingen rond de Nieuwe Waterweg, inclusief buitendijkse bebouwing. Er vindt onderzoek plaats naar de mogelijkheden om de effectiviteit van de bestaande Maeslantkering te verbeteren.

Afvoerverdeling

Het Rijnwater dat bij Lobith ons land binnenkomt, verdeelt zich volgens vaste verhoudingen over de Waal, de Nederrijn-Lek en de IJssel. De huidige afvoerverdeling blijft in ieder geval tot 2050 onveranderd. Nader onderzoek vindt plaats.

Zoetwater voorziening

Door te investeren in de wateraanvoer bij Gouda en in de Zuidwestelijke Delta kan de zoetwatervoorziening verbeteren en de verzilting, die optreedt door de hoge zeespiegel en een lagere rivierafvoer, worden tegengegaan.

5 IJsselmeergebied

Het IJsselmeer is het belangrijkste zoetwaterreservoir voor het gebied ten noorden van de lijn Amsterdam-Zwolle. De beschikbare voorraad hangt samen met het peil in de meren. Het peil is ook bepalend voor de waterveiligheid rond de meren. De Deltabeslissing IJsselmeergebied laat zien wat we gaan doen om de veiligheid en de zoetwatervoorziening op orde te houden.

De zeespiegel stijgt. Hierdoor kunnen we in de toekomst niet altijd voldoende overtollig water uit het IJsselmeer in de Waddenzee spuien. We ondervangen dit door de komende decennia pompen in de Afsluitdijk te plaatsen om zo toch voldoende water te kunnen afvoeren. Het gemiddelde winterpeil houden we op deze manier tot 2050 ongeveer gelijk aan wat het nu is. Dit doen we onder het motto 'spuien als het kan, pompen als het moet'. In de zomerperiode kunnen we meer water in het meer vasthouden.

Flexibel peil en zoetwater

Door klimaatverandering dreigt de watervoorraad in het IJsselmeergebied kleiner te worden – terwijl de vraag toeneemt. Dat is tegen de gaan met behulp van een nieuwe, flexibele manier van peilbeheer. Flexibel peilbeheer betekent dat het waterpeil binnen een bepaalde marge rond het streefpeil mag variëren. De beheerder kan zo beter anticiperen op verwachtingen voor droogte, intensieve neerslag of storm en het beheer afstemmen op de wensen van belanghebbenden. Omdat het gemiddelde winterpeil onveranderd blijft, heeft het flexibele peilbeheer geen effect op de waterveiligheid. We kunnen op deze manier ook een zoetwatervoorraad vormen, die tot na 2050 in droge perioden in de watervraag kan voorzien. Dat doen we door de voorraad in het IJsselmeergebied vast te houden en te werken aan aanpassingen in het regionaal watersysteem en besparing bij de gebruikers. Zo kunnen we stapsgewijs inspelen op de ontwikkelingen die plaatsvinden.

Voor flexibel peilbeheer is een flexibele inrichting van de oevers noodzakelijk de komende jaren. Een andere voorwaarde is dat de beheerders van het hoofdwatersysteem en het regionale systeem en de watergebruikers komen tot een gezamenlijke aanpak voor efficiënter gebruik van zoet water.

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin samen met inbreng van de maatschappelijke organisaties. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater en te zorgen voor voldoende zoet water.

Het Deltaprogramma kent negen deelprogramma's:

- Veiligheid
- Zoetwater
- Nieuwbouw en herstructurering
- Rijnmond-Drechtsteden
- Zuidwestelijke Delta
- IJsselmeergebied
- Rivieren
- Kust
- Waddengebied

Het Deltaprogramma staat onder regie van de deltacommissaris, regeringscommissaris voor het Deltaprogramma.

www.deltacommissaris.nl